

Löss – vårdhygieniska aspekter

Vårdhandboken under "[Löss - Vårdhandboken](#)"

Bakgrund Löss

Det finns många olika arter av löss. Gemensamt för dem är att de är starkt knutna till sitt värdjur där de lever hela sitt liv och suger blod. Människan kan angripas av tre olika sorters löss: huvudlus (hårlus), klädlus och flatlus. Huvudlusen är mycket vanligt förekommande - speciellt barn och ungdomar kan drabbas.

Vägglössen är inga egentliga löss utan tillhör skinnbaggarna. Flera arter finns men den som angriper människan heter *Cimex lectularius*.

Huvudlöss

Bakgrund

En huvudlus är 2–4 mm lång, smutsgul, nästan genomskinlig och ganska platt. Den har 3 par kloliknande ben som den klättrar på hårstråna med. Den biter hål på huden och suger blod några gånger per dag. En lus lever ungefär 1 månad. Varje hona lägger under denna tid 200–300 millimeterstora ägg s.k. gnetter som "klistras" fast vid hårstråna, nära hårbotten. Efter ca en vecka kläcks de till nya löss. Klåda i hårbotten är vanlig och rivskador kan orsaka eksemliknande förändringar, särskilt i nacken. Många får förrädiskt nog inga symtom alls.

Spridning

Huvudlusen kan varken hoppa eller flyga utan sprids från person till person nästan enbart genom direkt kontakt hår mot hår, två huvuden så tätt ihop att en "värmebrygga" uppstår.

En lus utanför hårbotten lever högst ett dygn.

Kammar, hårborstar och mössor som använts under de senaste timmarna kan ibland transportera löss. Kamma med luskam över en spegel eller ett vitt pappersark för att se om löss finns.

Personal

Personal arbetar med basala hygienrutiner.

Patient

Behandla endast de som har löss. Använd rekommenderat eller ordinerat lusmedel.

Löss och ägg i textilier dör

- Vid maskintvätt minst 60°C.
- Vid kemptvätt.
- I torkskåp 50°C i 30 minuter.
- Efter förvaring under en vecka i rumstemperatur.
- Efter djupfrysning vid – 18°C i 10 timmar.

Flatlusen

Vårdhandboken under "[Löss - Vårdhandboken](#)"

Finns över hela världen och är inte helt ovanlig i Sverige. Flatlössen sprids från person till person nästan enbart genom sexuellt umgänge. Flatlusen sprider inte någon infektionssjukdom.

Kroppslusen eller klädlusen

Finns över hela världen. Den är numera ovanlig i Europa och ses normalt bara hos personer med bristfällig hygien och som under lång tid går i samma kläder. Till skillnad från huvudlusen så sprider klädlusen smitta.

Vägglöss

Bakgrund

Vägglusen är svårbekämpad, gömmer sig mycket effektivt och kan klara sig länge utan mat om värdjuret försvinner. En vuxen vägglus är 4-5 mm lång, ungefär som en äppelkärna, med bred oval tillplattad kropp. Färgen är ljus gul/brun till rödbrun efter det att den sugit blod. En vägglus som är tom på föda kan vara nästan genomskinlig. Kroppens övre yta är täckt med kort gyllengult hår något som ger vägglusen ett randigt intryck. I brist på föda kan den gå i dvala i upp till ett år. Då är den inte tjockare än ett kreditkort och mycket svår att upptäcka. Vägglusen gömmer sig gärna i alltifrån sängar till soffor, tavelramar, gardiner, rullstolar, radioapparater och brandvarnare. Den kan även finnas på bakom golvlister och lösa tapeter eller i förvaringsaskar och böcker.

Spridning

Vägglöss är nattaktiva, dvs. när det är mörkt, och de förekommer vanligtvis i närheten av en plats där man sover eller vilar sig nattetid. Störst risk för att bli biten av vägglöss är i sängen och om kläder eller väskor ligger på sängen eller i dess omedelbara närhet under mörker. De orsakar ingen spridning av smitta.

Symtom

När vägglusen är hungrig suger den blod från sovande människor. Sticket är inte smärtsamt men kan utlösa en allergisk reaktion med klåda, svullnad och rodnad som symptom. Ett tecken på vägglöss är små runda blodfläckar på lakanen och knapptålsstora svarta prickar där de lever. När den väl är etablerad kan den spridas vidare via t ex begagnade möbler, resväskor och ryggsäckar. En vägglus kan inte hoppa eller flyga utan förflyttar sig gående.

Personal

Risken att vägglöss förs över till personal är mycket liten. Basala hygienrutiner är tillräckligt.

Patient

Vid stark misstanke eller vetskap om att en patient har vägglöss i hemmet ska följande åtgärder vidtas då patienten har personlig kontakt med sjukvården:

- Alla tillhörigheter som patienten har med sig som väska, ytterkläder eller annat ska läggas i platsäck som försluts.
- Vid inläggning på sjukhus bör patienten få rena kläder. De egna kläderna läggs i plastpåse som försluts.

- Patienten kan samvårdas med andra under förutsättning att ovanstående åtgärder är vidtagna.

Tvätt och avfall

Hanteras som konventionell tvätt och avfall.

Daglig städning/slutstädning

Daglig städ och slutstädning utförs med konventionella metoder.

Vägglöss dör

- Vid maskintvätt minst 60°C.
- Vid kemtvätt.
- I torkskåp 50°C i 30 minuter eller i torktumlare
- Efter djupfrysning i -18°C i en vecka.